

Delovanje 351. Jurišnega odreda TO v sestavi 35. Območnega štaba TO Škofja Loka v letu 1991

Branko Lavtar, Franc Pegam, Rudi Rejc

"V času reorganizacije TO Slovenije, maja 1991, v Škofji Loki nismo doživeli kakšnih revolucionarnih sprememb. OŠTO Škofja Loka se je preimenoval v 35. ObmŠTO in največja prostorska enota, Škofje-loški odred TO (ŠklOdTO), se je preimenoval v 60. Odred TO (60. OdTO).

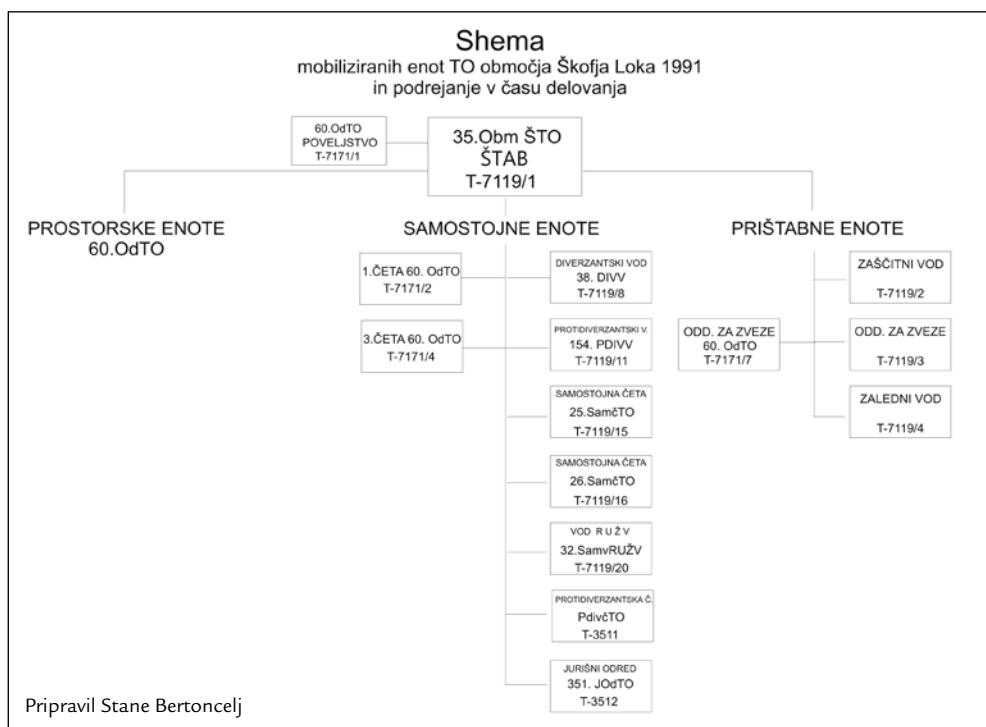
*V skladu z Zakonom o obrambi in zaščiti, ki je bil sprejet 29. marca 1991 in je stopil v veljavo 14. aprila istega leta, so bili 30. aprila ukinjeni občinski štabi in naslednji dan (1. maja) ustanovljeni območni štabi."*¹

"Tako po preimenovanju enot TO maja 1991 se je pojavila zahteva po reorganizaciji. Samostojne čete naj bi reorganizirali v jurišne odrede, protidiverzantski vod pa naj bi razširili v četo. Najprej smo se lotili preformiranja 27. samčTO in 2. čete/60. OdTO (obe enoti iz Selške doline) ter iz obeh napravili 351. JOD (T-3512), ki mu je poveljeval poročnik Branko Lavtar (pred tem komandir 2. čete 60. OdTO), njegov namestnik pa je bil kapetan Franc Pegam (predtem komandir 27. samčTO). Začetek junija 1991 je bila enota na večdnevem usposabljanju na Jezerskem, istočasno pa dežurna enota PŠTO Gorenjske. Na območju Gorenjske pokrajine je bila namreč določena stalno ena enota TO iz posameznega ObmŠTO. Te enote so se hkrati tudi dodatno usposabljale za naloge morebitne uporabe obrambe območja Gorenjske. V času vojne enota v bojnih akcijah ni delovala. Uporabljena je bila samo za varovanje vojašnice po njenem zavzetju. Protidiverzantske čete smo se lotili na

*povsem svoj način. 154. Pdivv smo pustili kot celovito homogeno ekipo, saj so od 28. 11. 1990 imeli pripadniki orožje 'na rokah', v času do vojne pa so bili večkrat na usposabljanju in so predstavljali dežurno enoto, po sistemu samosklica so se lahko zbrali v manj kot uri. Tako smo se lotili formiranja povsem nove enote iz pripadnikov, ki so pred tem popolnjevali redne enote JLA. Njen komandir je postal poročnik Bojan Egart, namestnik pa podporočnik Matjaž Tonja. Enota pdivčTO je bila formiranju vpoklicana na vojaške vaje 24. 6. 1991, torej neposredno pred začetkom osamosvojitvene vojne. Namestili smo jo v Zadrnužnem domu na Hotavljah. Drugih dveh samostojnih čet do začetka vojne nismo reorganizirali oziroma se reorganizacije zaradi nešteti drugih aktivnosti nismo lotili."*²

Usposabljanje 351. Jurišnega odreda TO (351. JODTO) na Jezerskem v času od 3. junija do 11. junija 1991

Pripadniki enote smo vpoklice na usposabljanje prejeli z redno pošto. Zbor enote je bil na našem mobilizacijskem zbirališču pri OŠ Prešernove brigade Železniki (za telovadnico) 3. junija 1991 ob 7. uri zjutraj. Na usposabljanje je bilo vpoklicanih 49 pripadnikov iz naslednjih podenot 351. JODTO: poveljstvo 3 pripadniki, 1. vod 23 pripadnikov in enako 2. vod. Vpoklicu na usposabljanje smo se odzvali vsi vpoklicani pripadniki enote. Po evidentiranju prisotnosti vpoklicanih pripadnikov smo se z

avtobusom odpeljali v Škofjo Loko pred zgradbo poveljstva 35. Območnega štaba TO Škofja Loka (35. ObmŠTO), (gasilski dom, Jegorovo predmestje). Bilo je deževno jutro. Oborožitev in ostro strelivo so nam iz tajnih skladišč TO Škofja Loka pripeljali skladiščniki štaba, zaledniki, pod vodstvom pripadnika stalne sestave zastavnika Rudija Fojkarja s kamiončkom, ki se ga je sicer uporabljalo za prevoz klavniških odpadkov. Bil je brez cerade. Tistih nekaj lesenih zabojev je bilo pokritih samo s ponjavo. S pripeljano pehotno oborožitvijo (avtomatske puške, pištole, puškomitraljeze, ostrostrelne puške) smo se zadolžili na tej lokaciji, pripadajoče strelivo pa smo prevzeli v zapečatenih zabojih. Pripadnike smo potem zadolžili s pripadajočim bojnim kompletom streliva na Jezerskem. Enota je bila razdeljena. Glavnina se je z avtobusom odpeljala na Jezersko, nekaj pripadnikov je ostalo na varovanju 35. ObmŠTO, del pripadnikov pa je bil napoten na varovanje Pokrajinskega štaba TO Gorenjske (PŠTO Gorenjske) in telefonske centrale na glavni pošti v Kranju. Z nami je na usposabljanje odšel tudi pripadnik

stalne sestave 35. ObmŠTO, načelnik za operativno učne zadeve kap. 1. r. Andrej Jaklič, ki je bil hkrati namestnik poveljnika 35. ObmŠTO. Od transportnih sredstev smo imeli na razpolago le eno kombinirano vozilo, kombi, za prevoz oseb.

Na Jezerskem smo bili nastanjeni v opuščeni stavbi hotela - bivšega sanatorija. Prehrano smo imeli zagotovljeno v takratnem hotelu Planika. Da ne bi povzročali preveč panike med prebivalci in gosti hotela smo bili večino časa, ko nismo imeli usposabljanja ali izvajali stražarske službe, oblečeni v civilna (športna) oblačila, ki smo jih prinesli s seboj. Na Jezerskem smo naloge dežurne enote PŠTO Gorenjske prevzeli od enote TO Tržič oz. 31. ObmŠTO Kranj. Primopredajo prostorov in dveh "armbrustov" (nemški ročni netrzajni minomet za protioklepni boj), ki pa sta bila še hermetično zapakirana v lesenem zaboju, sta izvedla kap. 1. r. Boris Bertonec in kap. 1. r. Andrej Jaklič. Ukazano je bilo, da na tej novi protioklepni oborožitvi TO nimamo usposabljanj in da ostaneta zapakirana. Na podlagi ukaza nadrejenega poveljstva smo že prvi dan na uniformah zamenjali

oznake JLA z oznakami TO RS. Telefonsko povezavo smo imeli z nadrejenim poveljstvom-35. ObmŠTO in PŠTO Gorenjske. Drugih sredstev zvez enota ni imela. Od sanitetnih sredstev smo imeli samo torbice prve pomoči za vod in od zaščitnih sredstev samo osebne zaščitne maske. Že prvi dan na Jezerskem smo vsem pripadnikom razdelili strelivo, da so z njim napolnili vse pripadajoče okvirje zadolžene osebne oborožitve (1 bojni komplet). Na področju usposabljanja smo obnovili znanja iz uporabe in vzdrževanja pehotne oborožitve, s katerim je razpolagala enota. Obnovili smo znanje iz uporabe in vzdrževanja osebnih zaščitnih mask ter ostale osebne intendantske opreme. Izvajali – urili smo taktične postopke posameznika – oddelka – voda (obramba, napad, zaseda) in postopkov stražarske službe. V tem tednu nas je obiskal dr. Jože Možgan, ki je bil v 351. JODTO postavljen na formacijsko dolžnost poveljnika sanitetno-veterinarskega oddelka v zalednem vodu in hkrati zadolžen tudi za izvajanje dolžnosti referenta sanitetne službe v poveljstvu odreda. Z nami je izvedel usposabljanja iz postopkov prve pomoči ponesrečencem, ranjenecem, pa o oskrbi strelnih ran, del časa pa je posvetil vsebinam s področja psihološke dejavnosti in moralnopolitične vzgoje (s poudarkom na osamosvajanju Republike Slovenije). Z velikim veseljem in zanimanjem smo prisluhnili njegovemu predavanju, saj smo ga vsi poznali kot zdravnika – praktika in velikega domoljuba. Da ne bi bilo usposabljanje v tem tednu samo strogo vojaško, smo povabili domačina, alpinista Dava Karničarja, ki nam je izvedel predavanje s področja gorništvaja in alpinizma v Himalaji.

Teden je minil hitro in brez incidentov. Vseeno pa velja omeniti dva dogodka, ki sta nekako izstopala v tednu, ki ga opisujemo. S starešinami enote (poveljstvo, poveljniki oddelkov in vodov) smo imeli ogled oz. izvidovanje terena v smeri mejnega prehoda Jezersko in mejne stražarnice Virnikova planina. S skupino vojakov JLA "graničarjev" (vojaki JLA, ki so delovali na meji) smo se srečali ravno na njihovi poti, ko so šli v dolino po živila. Sam pogovor z njimi je bil v začetku malo zadržan, a po prvi cigareti in pogovoru o tem, iz katerih krajev Jugoslavije prihajajo, kje smo

mi služili vojaški rok in kdaj zaključijo služenje vojaškega roka, je bil nadaljnji pogovor sproščen. Vsem pa je bilo kristalno jasno, da nič ni več tako, kot je bilo. Drugi dogodek se je odvil v soboto zjutraj, ko je Jezersko preletel helikopter in potem odletel v smeri Kočane. V prvem trenutku smo mislili, da JLA izvaja desantiranje svojih enot na območju Jezerskega in smo zato izvedli ukrepe povišane stopnje pripravljenosti enote. Na našo srečo se je potem izkazalo, da je GRS Slovenije organizator mednarodnega gorniškega usposabljanja z lavinskimi psi za reševanje ljudi, zasutih v plazovih, na območju Jezerskega. Jaklič in mi o tem dogodku oz. usposabljanju prej nismo bili obveščeni.

Enota je izvajala usposabljanje na območju Jezerskega in bila hkrati tudi dežurna enota PŠTO Gorenjske (kar je bila primarna – glavna naloga), hkrati pa je bila namenjena tudi za morebitno pomoč milici pri varovanju mejnega prehoda Jezersko ter blokadi mejnih stražarnic Virnikova in Ankova planina. Enota je izvajala tudi stražarsko službo oz. samozavarovanje enote v celotnem času usposabljanja.

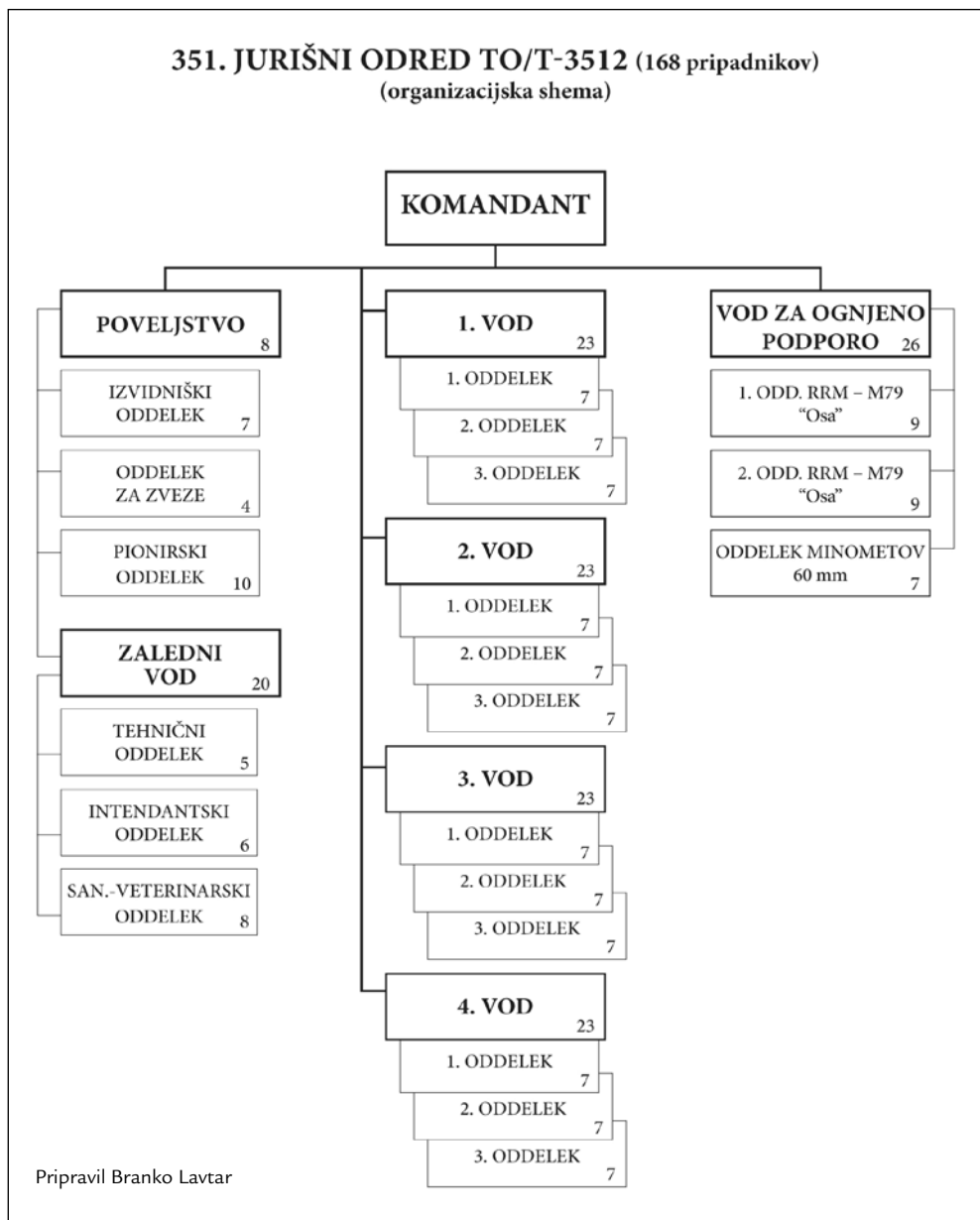
Zavedanje, da to ni več klasično redno usposabljanje enote, ki bi se v normalnih razmerah izvajalo v Centru obrambnega usposabljanja enot TO Gorenjske na Mačkovcu v Bohinjski Beli, nam je nakazovalo več dejavnikov oz. ukrepov. Enota je zadolžila strelivo in ga potem razdelila pripadnikom, da smo na Jezerskem napolnili vse pripadajoče okvirje zadolžene oborožitve. Na Jezerskem smo od enote TO Tržič prevzeli novo protiklepnorožje TO armbrust. Čutiti je bilo zadržanost-obnašanje oz. aktivnosti pripadnikov JLA do nas pripadnikov TO in aktivnosti TO, ki so se izvajale za morebitno angažiranje proti RS s strani JLA.

Dne 11. junija 1991, ko smo zaključili z usposabljanjem, ni bilo zamenjave s katero drugo enoto TO Gorenjske. Primopredajo prostorov in dveh armbrustov je od nas prevzel kap. I. r. Boris Bertoncelj iz 31.ObmŠTO Kranj. Z avtobusom smo se prepeljali v Škofjo Loko pred zgradbo 35. ObmŠTO, kjer smo razdoločili osebno oborožitev, strelivo (pripadnike smo s tem razdoločili že na Jezerskem) in ostalo opremo. Potem so nas z avtobusom pripeljali

v Železnike na naše mobilizacijsko zbirališče, od koder smo odšli vsak na svoj dom z mešanimi občutki. Vedeli smo, da se bodo, glede na osamosvojitvene postopke RS odnosi z Zvezno vlado in JLA samo še poslabševali ter je samo vprašanje časa, kdaj bomo spet prejeli vpoklice na tako imenovano "usposabljanje" ali pa na mobilizacijo enote.

Mobilizacija in delovanje 351. JODTO v letu 1991

"Enote 35. ObmŠTO Škofja Loka so v sodelovanju z miličniki PM Škofja Loka dne 2. 7. 1991 znova obkolile vojašnico v mestu, izvedle vpad in jo zavzele po mirni poti. Po dokončnem prevzemu

*vojašnice je bilo potrebno vzpostaviti njeno neprekinjeno varovanje. S tem namenom je bil 6. 7. 1991 prvič od začetka vojne vpoklican 351. JODTO (T-3512), ki je zamenjal 1. četo 60. OdTO na varovanju vojašnice. Enote, ki so bile na razpolago, so se na varovanju menjavale v sedemdnevnih ciklih vse do 2. 10. 1991, ko smo vojašnico Jožeta Gregorčiča Škofja Loka, po ukazu RŠTO predano JLA, znova v svoje roke dobili neposredno pred odhodom zadnjega vojaka JLA iz Slovenije."*³

Vpoklicani smo bili po sistemu mobilizacije. Mobilizacijske vpoklice smo pripadniki enote prejeli na dom po kurirski pošti 5. julija 1991 v popoldanskem času. Zbor enote je bil na našem mobilizacijskem zbirališču pri OŠ Prešernove brigade Železniki (za telovadnico) 6. julija 1991 ob 7. uri zjutraj. Mobilizacijske vpoklice je prejelo 120 pripadnikov iz naslednjih podenot 351. JODTO: poveljstvo 9 pripadnikov, oddelek za zveze 4 pripadniki, zaledni vod 15 pripadnikov, 1., 2., 3. in 4. vod pa vsak po 23 pripadnikov. Vpoklicu smo se odzvali vsi vpoklicani pripadniki. Zaradi službenih, delovnih in študijskih obveznosti ter zdravniških opravičil je bilo opravičeno odpuščenih – odsotnih iz enote 12 pripadnikov, kar pomeni, da smo imeli 90% udeležbo. Po evidentiranju prisotnosti vpoklicanih pripadnikov smo povečujoči takoj pričeli z razporejanjem pripadnikov po formacijskih sestavih (oddelkih, vodih). Skladiščnik 35. ObmŠTO, pripadnik stalne sestave zastavnik Darjo Črmelj, je s pripadniki loške čete TO pripeljal pehotno oborožitev (avtomatske puške, pištole) in pripadajoče strelivo na mobilizacijsko zbirališče naše enote. Vodnik Rok Bešter, poveljnik tehnične oddelka zalednega voda, je s svojimi pripadniki prevzel oborožitev in strelivo. Oborožitev so pripravili za razdelitev prisotnim pripadnikom enote. Ko je bila ta pomembna aktivnost zaključena, je sledil zbor enote. Pripadniki enote so situacijo v državi že dobro poznali iz poročanja medijev, zato je bil namen našega vpoklica vsem znan. Pripadnike enote smo pozvali, da dodeljene naloge izvajajo vestno in odgovorno ter jih seznanili, da se bomo z avtobusi

prepeljali v Škofjo Loko, v vojašnico Jožeta Gregorčiča Škofja Loka, kjer bomo seznanjeni z nadaljnjimi aktivnostmi – nalogami naše enote. Dr. Jože Možgan, naš "sanitejec", se je na mobilizacijski vpoklic 6. 7. 1991 javil na mobilizacijskem mestu 351. JODTO. Enoto je opremil z najnujnejšim sanitetnim materialom in pripadnike sanitetno-veterinarskega oddelka na hitro pripravil za izvajanje nalog sanitetne zagotovitve enoti. Na postroju enote je vse pripadnike pozval, če ima morda kdo kakšne zdravstvene težave in se ne počuti sposobnega izvajati vojaške službe, da naj se obrne nanj. Kot starosta enote nam je dal napotke, naj se ne junačimo preveč, naj v težkih situacijah delujemo razsodno in človeško, pazimo na sebe in soborce iz enote. Na podlagi odločitve poveljstva 35. ObmŠTO dr. Jože Možgan ni odšel z enoto na izvajanje nalog v vojašnico, ampak je ostal v pripravljenosti in svoje delo opravljal v zdravstvenih postaji v Železnikih.

Po prihodu v vojašnico v Škofji Loki smo se nastanili v objekt, kjer je danes sodišče (poveljstvo, oddelek zvez) in v objekt, kjer je bil vojaški klub (ostale enote), ki smo ga uporabljali tudi za jedilnico. V tem objektu je zaledni vod vzpostavil priročno skladišče za hranjenje rezerv pehotne oborožitve in streliva, osebnih zaščitnih mask, intendantske opreme ter sanitetnih sredstev v zapечатih lesenih zabojih. Opozorili so nas, da ostali objekti v vojašnici še niso varnostno (protibombno) pregledani in je uporaba ter gibanje v njih prepovedana. S to informacijo smo seznanili tudi vse naše pripadnike. Nastanitev je bila primerljiva s terenskimi pogoji bivanja. Vojaki so si pripravili ležišča na tleh, na blazinah in odejah, električna napeljava in razsvetljava pa je delovala samo v nekaterih prostorih in ne po celi vojašnici. Na razpolago je bila samo hladna voda. Vsak pripadnik je lahko, predvsem zaradi vzdrževanja osebne higiene in popolnitve s svežim perilom, v času vpoklica odšel domov enkrat za 24 ur. Naš prvi vtis glede praznih stavb v vojašnici je bil, da na nas delujejo hladno in turobno. Bilo je vidno, da že kar nekaj let niso bile vzdrževane. V prvi fazi smo od loške 1. čete 60. OdTO prevzeli varovanje vojašnice in

rezervno strelivo za pehotno oborožitev. Po namestitvi enote v vojašnici smo takoj pristopili k opremljanju posameznikov z manjkajočo zaščitno opremo in osebno intendantsko opremo (posameznimi artikli uniforme, obutve, šotorskimi krili, porcijami za hrano s "čutarico" ...). V vojašnico smo prispeli v še tako imenovanih "smb" uniformah, ki jih je nosila tedanja TO. Pripadniki TO smo imeli uniforme v zimsko-letni kombinaciji (srajci, letne in zimske hlače, bluzo, kapo, škornje, pas, opasač ...), nahrbtnik, šotorsko krilo, komplet za prehrano in osebno zaščitno masko. Na kapah smo imeli še rdeče zvezde in poveljujoči smo nosili še čine JLA. Po ukazu nadrejenega poveljstva smo izvedli zamenjavo oznak JLA na kapah z oznakami TO RS. Vse pripadnike smo opremili s trakovi – oznakami TO RS (v maskirnih barvah nove uniforme TO) za pritrditev na rokavni del uniforme (v drugem terminu vpoklica smo bili že opremljeni z novimi maskirnimi uniformami TO in poveljujoči smo dobili že nove oznake činov).

Sočasno so poveljniki oddelkov in vodov s pripadniki svojih enot izvajali ponovno preverjanje prisotnosti in evidence zadolžitve z avtomatskimi puškami, čiščenje in pripravo zadolžene osebne oborožitve za uporabo ter pripravo nahrbtnikov z najnujnejšo osebno intendantsko opremo. Po izvedenih navedenih aktivnostih smo pristopili še k formiranju enot-skupin za prevzem varovanja poveljstva 35. ObmŠTO, rezervoarja pitne vode na Kamnitniku, varovanja strelišča in farne Crngrob, varovanja rudnika Žirovski vrh (RUŽV) in telefonske centrale na glavni pošti v Kranju. Na vseh teh lokacijah smo varovanje prevzeli od pripadnikov loške 1. čete 60. OdTO. Enote 351. JODTO so izvajale varovanje navedenih lokacij od 12. julija 1991 in potem še v štirih (4) sedemdnevni terminih meseca avgusta in septembra tega leta.

Po ukazu PŠTO Gorenjske so enote 35. ObmŠTO takoj po zavzetju vojašnice pričele s praznjenjem skladišč oziroma razselitvijo sredstev – opreme. Zaplenjeno oborožitev, strelivo, materialno-tehnična sredstva (MTS) in gradbene stroje-tehniko se je odpeljalo na varno v rove RUŽV. Te naloge je

izvajala tudi naša enota. Določene količine pehotne oborožitve, streliva in intendantske opreme smo vozili tudi na tajne lokacije v Selško dolino. Nekaj teh sredstev, predvsem orožje in streliva, so prišli iskat tudi pripadniki TO iz drugih regij Slovenije, zato smo včasih nalagali kamione tudi ponoči. Gradbene stroje in 2 "Pragi" (samohodni protiletalski top kalibra 30mm) smo morali usposobiti, saj marsikaj ni bilo vozno, in pripraviti za prevoz v RUŽV. Na topovih so bile naprave za merjenje poškodovane. Te naprave je naš pripadnik, ki je bil po poklicu strugar, usposobil za delovanje. Imeli smo srečo, da so bili v enoti pripadniki, ki so bili strokovnjaki v svojem poklicu (strugarji, orodjarji, avtomehaniki, finomehaniki, avtoelektričarji, vozniki tovornih vozil ...). Vso to tehniko smo zbirali na dvorišču vojašnice, potem smo formirali kolono za premik, ki je krenila v spremstvu milice proti RUŽV. Bilo je vroče poletje in veliko ljudi ni šlo na dopust, temveč so se hladili v Poljanski in Selški Sori. Ko smo se peljali po cesti, so nas vselej glasno pozdravljali. Čutila se je velika enotnost naroda. V nekem zapečatenem skladišču smo našli tudi večje število zaščitnih mask – ampak za konje. Ves čas je bil v glavnem namenjen opravljanju stražarske službe in selitvi sredstev iz vojašnice po različnih lokacijah.

Prehrano so nam pripravljali v kuhinji obrata družbene prehrane RUŽV. Prevzem, dostavo in razdelitev prehrane po lokacijah, kjer smo izvajali varovanje, smo opravljali sami s pripadniki intendantskega oddelka (poveljnik Jurij Lušina) iz zalednega voda. Od transportnih sredstev smo imeli na razpolago dve kombinirani vozili, kombi Fiat Ducato, ki je bil last podjetja Tehnik, in kombi za prevoz oseb, ki je bil last podjetja Loka, za menjavo straže po lokacijah in prevoz hrane iz RUŽV. Od zvez smo imeli na razpolago le eno linijo stacionarnega telefona. Tako smo imeli telefonsko povezavo s poveljstvom 35. ObmŠTO, streliščem Crngrob in RUŽV. Znotraj enote smo se posluževali kurirjev. S stražarskimi mesti v vojašnici ni bilo ne telefonske ne radijske povezave. Oddelek zvez je imel na razpolago "RUP 12" za radijsko povezavo z nadrejenim poveljstvom, ki pa ob-

časno tudi ni delovala oz. je bila povezava motena.

Ker s stražarskimi mesti nismo imeli neposredne zveze in razsvetljava v vojašnici ni delovala, smo na vsako stražarsko mesto določili dva stražarja (stalno, podnevi in ponoči). Skladišča v vojašnici so se praznila. Naloge smo opravljali po planu, zadolžitve so bile redne. Med našimi pripadniki je bilo čutiti tudi malo negotovosti oz. napetosti ob dveh dogodkih oz. naših aktivnostih. Naša enota je bila v tem času namenjena tudi za morebitno uporabo ponovnega zavarovanja letališča Brnik. S PŠTO Gorenjske in poveljstvom 35. ObmŠTO (kap. 1. r. Jaklič) smo usklajevali aktivnosti glede opremljanja oz. popolitve naše enote z manjkajočo oborožitvijo, strelivom, sredstvi zvez, osebno intendantsko opremo in osebno zaščitno opremo za delovanje in preživetje na območju letališča Brnik. S strani nadrejenega poveljstva je prišel ukaz, da moramo enoto pripraviti za premik in le manjše število pripadnikov določimo za varovanje vojašnice. Ta ukaz je bil kasneje preklican. Druga takšna aktivnost je bila, ko smo na podlagi ukaza poveljnika 35. ObmŠTO (kap. 1. r. Stanislava Bertoncija) za delovanje vpoklicanih enot TO Škofja Loka dobili nalogo, da naša enota v primeru napada sil JLA izvaja zunanje zavarovanje in obrambo vojašnice ter aktivno deluje na morebitni helikopterski desant JLA v rajonu Gorajte. Zato smo morali enoto pripraviti na višjo stopnjo pripravljenosti in premik na območje delovanja. Pripadnike enote smo popolnili z 1 bojnim kompletom ostrega streliva (1 b/k) za avtomatsko puško ter ponovno očistili in pripravili avtomatske puške za uporabo. Pripravili smo osebne zaščitne maske, pregledali in popolnili nahrbtnike z nujno intendantsko opremo, napolnili čutarice z vodo ter podelili sanitetne torbice – komplete na vod. Intendantski oddelek je za vse pripadnike zagotovil hladen dnevni obrok, ki bi ga vzeli s sabo. Pripravili smo rezerve streliva in intendantske opreme, da bi enota v primeru premika vse vzela s sabo. Pripadniki enote smo na podlagi teh dveh dogodkov začutili, da ne gre več za klasično redno usposabljanje, ampak je bila enota predvidena za dejansko uporabo proti silam JLA. Med

pripadniki enote je bilo čutiti malo negotovosti, vendar lahko rečemo, da je bila morala in opravljanje ukazanih nalog na ustreznem nivoju.

Poveljujoči v enoti smo začeli resno razmišljati o naši usposobljenosti in sposobnosti za bojno delovanje. Enota je bila meseca maja 1991 organizacijsko na novo vzpostavljena, kadrovsko dopolnjena in pomlajena s pripadniki na dolžnosti vojaka (z mlajšimi od 25 let). Materialna formacija enote in njena popolnitev še ni bila izdelana in ne popolnjena. Prvo edino skupno usposabljanje smo imeli na Jezerskem in še to samo z 49 pripadniki enote (celotno število 169 pripadnikov). Starešinski kader enote oz. poveljujoči smo se med sabo poznali le delno. Poveljniki oddelkov in vodov svojih pripadnikov niso poznali v celoti. Nismo vedeli, kakšna je naša strelska usposobljenost in sposobnost taktičnega delovanja posameznih podenot odreda. Največja dilema oz. izziv pa je bil, da nismo razpolagali z vso oborožitvijo in minsko eksplozivnimi sredstvi, kot so puškomitraljezi, ostrostrelne puške, protiolepnorožja, oborožitev za ognjeno podporo (minometi), prenosne protiletalske oborožitve, ročne bombe, protipehotne in protitankovske mine itd. Ne glede na navedena dejstva, smo bili poveljujoči pripravljene izvesti vse dobljene naloge skladno s pričakovanji nadrejenega poveljstva, z oborožitvijo in opremo, ki smo jo imeli na razpolago ter ob upoštevanju skrbi za varnost naših pripadnikov pri delovanju.

Ne glede na dejstvo, da je bila primarna naloga varovanje vojašnice in praznjenje skladišč oziroma razselitev sredstev ter opreme iz vojašnice, smo v manjšem obsegu izvajali tudi določene vsebine iz osnovnega vojaškega usposabljanja. Obnovili smo znanja iz uporabe in vzdrževanja avtomatskih pušk in pištol, s katerimi je razpolagala enota in iz uporabe in vzdrževanja osebnih zaščitnih mask ter ostale osebne intendantske opreme. Izvajali-urili smo postopke stražarske službe, varovanja objektov in samozavarovanja enote. Imeli smo usposabljanje za uporabo protiolepne oborožitve (armbrust, ročni raketomet M-79 "OSA", ročni metalec min M-57, t. i. "RB"), ki ga je izvajal poročnik Pavle Jereb iz 510.

učnega centra na Igu. Enota v tem terminu ni izvajala nobenega strelskega urjenja, smo pa to obliko usposabljanja izvajali v naslednjih štirih terminih vpoklica enote.

Poleg izvedbe ključnih nalog in navedenega usposabljanja smo vzpostavili notranjo organizacijo delovanja enote. Z dnevnim ukazom smo po vodih opredelili izvajanje nalog, ki so bile vnaprej znane. Enota je imela vzpostavljeno dežurstvo pri vodih in vzdrževanju hišnega reda v nastanitvenih prostorih ter okolici nastanitvenih objektov. Stalno dežurstvo smo imeli vzpostavljeno tudi v poveljstvu odreda in v oddelku zvez. Ažurno smo vodili evidenco prisotnosti in odsotnosti pripadnikov enote v sodelovanju z nadrejenim poveljstvom. Vzpostavili smo evidenco zadolžene oborožitve, ostrega streliva ter ostale opreme na osebni zadolžitvi pri pripadnikih enote.

Pripadniki zalednega voda (poveljnik kapetan Janez Gartner) in predvsem pripadniki tehničnega oddelka (poveljnik vodnik Rok Bešter) so opravili ogromno delo na področju takrat imenovane "zaledne oskrbe enote". Izvedli so zadolžitev pripadnikov enote z avtomatskimi puškami, pištolami, ostrim strelivom in ostalo osebno opremo. V tem času je bilo tudi kar nekaj kasnejših prihodov in na drugi strani odhodov pripadnikov iz enote (kar je zahtevalo dodatno zadolževanje/razdolževanje). Zagotavljali so menjave intendantske in zaščitne opreme ter sredstva za izvedbo usposabljanj. Veliko koordinacijskega dela so opravili skupaj z zaledniki stalne sestave 35. ObmŠTO pri razselitvi orožja, streliva, gradbenih strojev in ostale opreme iz skladišč vojašnice na tajne lokacije. Ena njihovih ključnih nalog je bila vzpostavitev minimalnih zalog oborožitve, streliva in intendantske opreme za naš odred. Imeli so urejene evidence in popolno kontrolo nad našo vojaško opremo. Seveda pa brez zaledne zagotovitve prehrane in vode nobena vojska ne vzdrži dolgo. Intendantski oddelek (poveljnik vodnik I. r. Janko Bogataj) zalednega voda 35. ObmŠTO je pripravljal hrano za vse mobilizirane enote kar v obratu za družbeno prehrano RUŽV v Todražu. Naš intendantski oddelek (poveljnik Jurij Lušina) je na tej

lokaciji prevzemal prehrano (tople obroke, hladne obroke, napitke ...) in izvajal oskrbo s prehrano za pripadnike na vseh lokacijah našega delovanja (vojašnica, poveljstvo 35. ObmŠTO, strelišče Crngrob). Nihče ni bil lačen in vedno smo imeli nekaj rezervne hrane in napitkov (predvsem za stražarsko službo).

Ob zaključku našega prvega sedemdnevnega termina (12. 7. 1991) smo naloge varovanja vojašnice, poveljstva 35. ObmŠTO, strelišča Crngrob in RUŽV predali poljanski četi TO. Ob odhodu iz vojašnice smo osebno oborožitev (AP, Pi) in pripadajoče strelivo za to oborožitev (1 b/k) odnesli s sabo domov. Naši pripadniki so pokazali veliko odgovornost, zavezo in samozaščito pri hranjenju osebne oborožitve in streliva na domovih. Po naših informacijah ni bilo niti enega incidenta (nesreče, odtujitve, uporabe ...). Po zadnjem terminu varovanja vojašnice smo oborožitev in strelivo razdolžili. Izdelali smo tudi sistem "samovpoklica" pripadnikov enote za primer, da občinske in krajevne kurirske službe ne bi delovale. Po zaključku našega varovanja vojašnice so nas z avtobusi prepeljali na mobilizacijsko zbirališče v Železnike. Domov smo odšli z dobrimi občutki in zavedanjem, da smo tudi mi prispevali majhen delček v mozaiku ubranitve naše samostojne države ter imeli srečo, da ni bilo nobene potrebe po uporabi orožja v bojnih aktivnostih proti pripadnikom JLA.

Nalogo varovanja vojašnice je naša enota opravljala še v 4 terminih, in sicer meseca avgusta in septembra tega leta, s to razliko, da se je odred številčno prepolovil (poveljstvo, oddelek zvez, zaledni vod in vseh 5 vodov). V drugem terminu smo bili že vsi nastanjeni v nastanitveni stavbi vojašnice v spalnicah. Spali smo na posteljah, zagotovljeno pa smo imeli tudi toplo vodo. V naslednjih štirih terminih našega vpoklica smo izvajali tudi strelsko urjenje z zadolženo osebno oborožitvijo. V tem obdobju je vodnik Rok Bešter, poveljnik tehničnega oddelka v zalednem vodu, sodeloval s pripadniki poveljstva 35. ObmŠTO kot prevajalec pri obiskih mednarodnih opazovalcev, ki so pregledovali vojašnico in RUŽV. Glede na dejstvo, da je bil odred formiran na novo meseca maja tega leta, tako s starešinskim

kadrom kot z mladimi pripadniki na dolžnosti vojaška, smo se v tem obdobju dobro spoznali in začeli delovati kot dobro organizirana vojaška enota, ki bi z načrtnim usposabljanjem dosegla visoko usposobljenost za samostojno delovanje.

Omeniti moramo še eno aktivnost, ki so jo pripadniki 351. JODTO izvajali v tem obdobju. Po odločitvi kap. 1. r. Stanislava Bertonclja, poveljnika 35. ObmŠTO, je bilo potrebno urediti travnate in druge površine v vojašnici. Naš vojni poveljnik je delal v gospodarstvu in kot dober gospodar je videl nered in zapuščenost v vojašnici, zato je izdal usmeritve za ureditev stanja. Pripadniki našega odreda so se prostovoljno javili za delo pri ureditvi vojašnice. Formirana je bila "delovna skupina" 19 pripadnikov naše enote. Pod vodstvom ml. vodnika Silva Benedičiča in nižjega vodnika Janka Zdravca, oba poveljnika oddelka, je v času od 29. 7. do 1. 8. 1991 skupina urejala travnate, parkovne in druge površine v vojašnici, izvedla obrez dreves, popravilo in barvanje klopi po vojašnici. Vso ročno orodje (krampe, lopate, kose, sekire ...), električno orodje, verižne žage in kmetijsko mehanizacijo (traktor, samonakladalko, kosilnico BCS ...) so pripadniki pripeljali s seboj in za to niso zahtevali nobenih nadomestil za uporabo. Finančno nadomestilo so prejeli le za prevozne stroške in bencin. Potrošni in razni drugi material je zagotovil 35. ObmŠTO. Poveljnik 35. ObmŠTO je delo naše delovne skupine v vojašnici osebno pregledal in jim izrekel čestitke za opravljeno kvalitetno delo. Delovna skupina je delo opravila z odliko in vzpostavila primer dobre prakse za ureditev površin ob objektih znotraj vojašnice. To je eden od primerov prizadevnosti naših pripadnikov, ki so prostovoljno in z velikim veseljem naredili nekaj dobrega za nastalo samostojno državo RS.

Avtorji tega prispevka smo si enotni, da nam po 30 letih spomini o naših aktivnosti v TO leta 1991 že bledijo in je težko verodostojno opisati vse dogodke o tistih časih. Zapis teh opisanih dogodkov je nastal na podlagi izjav udeležencev, že objavljene literature in delno arhivskega gradiva enote.

"Na obrambno-varnostnem področju v RS se ni začelo vse šele leta 1990/91. Leta naporov, usposabljanj, vojaških urjenj ter zagotavljanja materialnih pogojev za delovanje in dvigovanje bojne pripravljenosti enot in štabov Teritorialne obrambe so leta 1991 končno obrodila bogate sadove. Investicija v Teritorialno obrambo – oboroženo silo slovenskega naroda se je ob koncu tisočletja pokazala kot ena najboljših in učinkovitih investicij slovenskega naroda v vsej njegovi zgodovini".⁴

Svojo zgodovinsko dolžnost, obrambo države, smo teritorialci, miličniki, civilna obrambna struktura in ob pomoči civilnega prebivalstva – državljanov opravili častno, v skladu s pričakovanji, za kar smo se pripravljali desetletja in skupaj dosegli ubranitev osamosvojitve RS. To moramo vsi ceniti, kot moramo poznati in spoštovati celotno slovensko zgodovino. Po tridesetih letih je čas, da se o letih 1990/1991 in vojnih dogodkih v letu 1991 govori pošteno, spoštljivo in da se različne interpretacije o dogodkih in vlogi posameznikov ne pretvarjajo. Naš prispevek bi zaključili z mislijo polkovnika SV, doc. dr. Tomaža Kladnika, ki je v knjigi *Vojaška obramba Slovenije 1990–1991* zapisal: "Vojakom smo dolžni ohranjati spomin nanje, kot spomin in opomin mladim rodovom na dejanja njihovih prednikov."

Tajna skladišča orožja in streliva 35. ObmŠTO Škofja Loka v letih 1990 in 1991

V začetku leta 1990 so se zaostrovanja in politični pritiski na TO RS začeli, ko je armadni vrh JLA izdal ukaz o oddaji in skladiščenju orožja in streliva TO v skladišča JLA. To je bil le uvod v razorožitev TO RS. Tedanje vodstvo RŠTO (Republiški štab TO) je bilo nenaklonjeno uvajanju demokracije in osamosvojitvenim procesom v Sloveniji. Za izvedbo ukaza GŠ JLA (Generalštab JLA) je 15. maja 1990 RŠTO izdal ukaz podrejenim štabom TO, da vso oborožitev in strelivo predajo na hranjenje v skladišča JLA. Takra-

10. 07. 1991

Odobravam

! - laut

o št

Povelje poveljnika
351. JURISNEGA ODREDA TO 35. OBN. ŠTO

1. NASPROTNIK:

PRIČAKUJEMO, DA BI V NADALJNIH BORBENIH DELOVANJIH NASPROTNIK LAHKO UPORABIL MEHANIČIZIRANE ENOTE (OKLEPNA VOZILA, TRANSPORTERJE) PODPATE S PEHOTO IZ SMERI LJUBLJANA - ŠKOFJA LOKA IN MEHANIČIZIRANE ENOTE IZ SMERI KRANJ - ŠKOFJA LOKA.

ZARADI ZASEDBE VOJŠNICE LAHKO PRIČAKUJEMO TUDI HELIKOPTERSKI DESANT LH MOŽNIH RAJONIH DESANTIRANJA V BUZINI VOJŠKIH OBJEKTIV.

2. NALOGA 21. JURISNEGA ODREDA TO:

NAŠ ODRED JE RAZPOREJEN V GLAVNE SILE 35 OBMOČNEGA ŠTABA IN IZVAJA ZUNANJE ZAVAROVANJE IN OBRAMBO VOJŠNICE NA LINIJI GROHARJEVO MAJBEJE - Δ 586 - PLEVNA IN STRELIŠČA. CRNGROB Z NALOGO AKTIVNEGA DELOVANJA NA EVENTUELNI HELIKOPTERSKI DESANT V RAJONU GORAJTE, Z MANJŠIM DELOM SIL PA ZAVAROVATI OBJEKTE V VEJŠNICI.

V TESNEM SODELOVANJU Z MILICO ZAGOTOVIMO AKTIVNO OBRAMBO PROTI EVENTUALNO UVRŽENIM DIVERZANTSKIM SKUPINAM.

3. SOSEDI

- 60 ODRED TO JE RAZPOREJEN V RAJONU PUNGART - GOŠČIČ - RATEČE, VARUJE SMERI ŽEPČA - ŠKOFJA LOKA IN SORA - ŠKOFJA LOKA

- 351. ČETA TO JE RAZPOREJENA V RAJONU OŠ PODLUBNIK Z NALOGO ZUNANJEGA ZAVAROVANJA VOJŠNICE IN PROTIDIVANTKE BORBDE V SLUČAJU SPUŠČANJA HELIKOPTERSKEGA DESANTA.

- 38. DIVERZANTSKI VOD JE RAZMEJEN V RAJONU ATC TRATA Z NALOGO OPREMLJANJA OUIR Z MINJSKO EKSPLOZIVNIMI SREDSTVI.

- 154. PROTIDIVERZANTSKI VOD JE RAZPOREJEN V RAJONU SP. TRG KZ V SODELOVANJU Z MILICO IN NAMI IZVAJA VAROVANJE PROTI IZVIDNIŠKIM IN DIVERZANTSKIM SKUPINAM.

- 26 ČETA TO Z DELOM SIL V RAJONU KRIZNA GORA IN Z DELOM SIL V RAJONU Δ 475 NAM VARUJE HRBET, UMİK IZ VOJAVNICE
- 32. VOD TO RUŽU VARUJE OBJEKTE IN SREDSTVA, KI SE DOVAŽAJO V RUDNIK

4. ODLOČITEV:

GLAVNE SILE JURISNEGA ODREDA KORISTITI ZA ZAVAROVANJE IN OBRAMBO VOJAVNICE Z AKTIVNO PRIPRAVO NA PROTIDIVERTANSKO IN PROTIDIVERTANSKO OBRAMBO, DEL SIL KORISTITI ZA ZAVAROVANJE STRELIŠČA CRNGROB TER PRIPRAVO NA PROTIDIVERTANSKO IN PROTIDIVERTANSKO OBRAMBO.

V PRIMERU UMİKA IZ VOJAVNICE IN STRELIŠČA JE ZBIRNI RAJON KRIZNA GORA - LAUTARSKI VRH.

5. 1 VOD, DEL 3 VODA IN 4 VOD (ENOTE NAMESČENE V VOJAVNICI) IZVAJAJO ZAVAROVANJE IN OBRAMBO VOJAVNICE. PRI ZAVAROVANJU UPORABLJAJO OPAZOVALCA, KI IMA SVOJE MESTO PRI VODOVODNEJ ZAJETJU NAD VOJAVNICO, IN IMA RADIO VEZO Z ODELEKOM VEZ V VOJAVNICI.

V TEJNEM SODELOVANJU Z MILICO IN PROTIDIVERTANSKIM VODOM ZAGOTAVLJA OBRAMBO PROTI UVRŽENIM DIVERZANTSKIM SKUPINAM.

6. V SLUČAJU DESANTIRANJA NASPROTNIKA V RAJONU GORJTE-VIRMAJE 1 VOD IN 4 VOD VODITA AKTIVNO OBRAMBO - BORBO PROTI NJEMU.

1 VOD POSEDA RAJON DESNO OD VODOVODNEGA ZAJETJA
4 VOD POSEDA RAJON LEVO OD VODOVODNEGA STOLPA - CESTA ZA KRIZNO GORO.

7. 2 VOD IN DEL 3 VODA (RAMEŠČEN NA STRELIŠČU CRNGROB) IZVAJA VAROVANJE IN OBRAMBO STRELIŠČA CRNGROB. V SLUČAJU DESANTIRANJA NASPROTNIKA POSEDA POLOŽAJ OKROG STRELIŠČA.

V SODELOVANJU Z POUČEVANCI V VOJAVNICI IN PROTIDIVERTANSKIM VODOM ZAGOTAVLJA OBRAMBO PROTI UVRŽENIM DIVERZANTSKIM SKUPINAM.

8. PROTIZRAČNA OBRAMBA:

V VSEH ENOTAH ORGANIZIRATI OPAZOVANJE ZRAČNEGA PROSTORA IN PROTIZRAČNO ZASČITO S PEHOTNIM OROŽJEM.

PRI ZASEDNJU POLOŽAJEV IZVAJATI MAKSIMALNO MASKIRANJE IN UKOPVANJE NA EVENTUALNE DESANTE DELOVATI V FAZI SPUSČANJA, V NADALJEVANJU POIZKJATI PREPREČITI ZBIRANJE DESANTIRANIH ENOT.

HELIKOPTERJE OBSTRELEJATI S SPREDNJE STRANI (KABINA) NA NAJVERJETNEJSIH RAJONIH SPUSČANJA DESANTOV ZAGOTOVITI PROTIDESANTSKO OUIRANJE.

9. PROTI OKLOPNA BORBA

V SWČANJU PRODORA OKLEPNIH OZ. MOTORIZIRANIH ENOT DELOVATI Z VSEMI RAZPOLOZLJIVIMI PROTIKLEPNIMI SPEDSTVI.

10. MORALNO POLITIČNA ZAGOTOVITEU

INFORMIRATI PRIPADNIKE S TRENTNO POLITIČNO SITUACIJO IN GROŽNJAMI JA. INFORMIRATI Z NALOGAMI, KI JIH IMA TO.

IZGRAJEVATI VOJNE KOLEKTIVE, MOTIVIRATI PRIPADNIKE ZA OBRAMBO DOMOVINE, VCEPLJATI DUH TOVARIŠTVA, DISCIPLINE, POŠTVOVALNOSTI IN MEDSEBOJNE POMOČI.

BUDNO PAZITI NA POJME DEZERTERSTVA, ŠIRJENJE PANIKE IN PREPREČEVATI DEZINFORMACIJE, KI JIH ŠIRIJO AGRESORJEVI POMAĞAČI.

OKREPITI BUDNOST, PREPREČITI OPUSČENOST IN DOLGOČASNE PRIPADNIKOV TER PREPREČITI PRETIRANO UŽIVANJE ALKOHOLA.

OPRAVLJATI INDIVIDUALNE RAZGOVORE S PRIPADNIKI, KI SO PSIHICNO LABILNEJSI. KREPITI MORALO IN ZAUPANJE V LASTNE SILE.

11. OBVEŠČEVANNA ZAGOTOVITEU:

PODATKE O GIBANJU SUMLJIVIH OSEB OKROG VOJŠNICE, KI JIH POSREDUJE STRAŽA ZAPISUJE KOTMANDIR STRAŽE IN JIH POSREDUJE VARNOSTNIKU V ENOTI. TA PA JIH TAKOJ POSLJE V OBM. ŠTO

12. VARNOSTNA ZAGOTOVITEV:

ZAVRNOVANJE VOJAŠNICE IN STREŠIČA IZVAJAMO: STRAŽO IN Z OBČASNIMI PATROLAMI PONOČI. NA STRAŽARSKIH MESTIH SE V TEKU DNEVA EN STRAŽAR, RAZEN NA UHOPU V VOJAŠNICO STA DVA. V TOKU NOČI OD 22⁰⁰ - 6⁰⁰ STA NA STRAŽARSKIH MESTIH PO DVA VOJAKA. PONOČI SE OBČASNO FORMIRAJO PATROLE.

SUMLJIVE OSEBE ZAPREJATI IN POKUCATI VARNOSTNI ORGAN V ENOTI, KI NAJ OPRVI ZASLIŠANJE IN NATO IZVAJ OUDIBO ORGANOM ZA NOTRANJE ZADEBE. O VSAKEM TAKEM DEJANJU OBVESTITI OBK. ŠTO.

VSAKA ENOTA MORA ZAGOTAVJATI TRAJNOST SPREJETIH ODLOČITEV IN UKAZOV. Z ZAUPNIMI DOKUMENTI SEZNANITI LE IZVAJALCE NALOG.

PREPREČITI SOVRIZNO DELOVANJE, NOSILCE DELOVANJA ONEMOGOČITI Z VEŠTOVINAMI IN DISCIPLINSKIMI UKREPI. VSAKA PRETIRANA VINJENOST PRIPADNIKOV TO ZMANJŠUJE BORBENO SPOSOBNOST ENOT IN SE BO OBRAVNAVALA KOT DISCIPLINSKI PREKRŠEK.

13. ZILEDNA ZAGOTOVITEV:

NA LOKACIJAH KJER SE ENOTE NHAJAJO JE POTREBNO MAKSIMALNO POSKRBE TI ZA OSEBNO HIGIENO IN NUDITI VOJAKOM USTREZNE PRIPOMOČKE.

14. INTENDANTSKA ZAGOTOVITEV:

PRESKRBO S HRANO ZAGOTAVLJA OBK. ŠTO.

Z REFERENTOM INTENDANTSKE SLUŽBE USKLADITE STEVILČNO STANJE TER ČAS DOSTAVE OBRKOV.

15. PJKB ZAGOTOVITEV:

JA RAZPOLAGA TUDI S SREDSTVI ZA MNOŽIČNO UNIČEVANJE. V OBOROŽITVI IMA TAKO SREDSTVA ZA ONESPOSOBLJANJE (SOLZICI) KOT TUDI SMRTNOSNE BST (MEHOJEVCI, ŽIVČNI, DISLJIVCI) OBSTAJA VEČJA VERJETNOST UPORABE SREDSTEV ZA ONESPOSOBLJANJE (CS, SOLZICI), MEDTEM KO BST NAJ NE BI UPORABILI.

VENDAR MORAMO BITI PRIPRAVLJENI V PRIMERU UPORABE.
ZA UPORABO BŠT BODO USPOSOBILI LETALO (AVIOPOLIVANJE)
ARTILERIJO.

DIME ZA ONESPOSABLJANJE PA LAHKO UPORABI
TUDI PEHOTA, ARTILERIJA IN OKLEPNO-MEHANIŠKARNE
ENOTE.

16. POVEČEVANJE IN ZVEZE:

ZVEZE VZDRŽEVATI PO NAČRTIH ZVEZ.

ZVEZO S CRNOBOM IN OPAZOVALCEM PRI
VODOVODNEM ZAJETJU VZDRŽUJE ODDELEK ZVEZE
KI JE V VOJŠNIČU.

17. SIGNALI — IZREČENI Z BESEDO

NEVARNOST NAPADA

IZUŠENI NAPAD NA OBJEKTE

ZRAČNI NAPAD

DESANT

ABKO NEVARNOST

POVEČNIK

BRANE LAUTAR
REŽ. POR.

tni poveljnik PŠTO Gorenjske, major Janez Slapar, in poveljniki občinskih štabov TO Gorenjske so se odločili, da orožja ne bodo predali in bodo z izpolnitvijo ukaza zavračevali. Predvsem jim je šlo na roko to, da je ukaz opredeljeval, da morajo sami opraviti prevoz orožja in streliva iz lastnih skladišč v skladišča JLA, za kar pa niso imeli primernih transportnih sredstev. Del orožja in streliva Gorenjske TO je bil že pred ukazom o predaji v skladiščnih prostorih pod nadzorom JLA. V Škofji Loki je bilo vse orožje 35. ObmŠTO shranjeno v vojašnici Jožeta Gregorčiča Škofja Loka. Pripadniki stalne sestave 35. ObmŠTO (kap. 1. r. Andrej Jaklič, kap. 1. r. Leon Tušar, zastavnik Rudi Fojkar) so imeli dobre odnose s podoficirjem JLA, zastavnikom Božidarjem Ramškom, ki je bil zaposlen v škofjeloški vojašnici. Z njegovo pomočjo so pod pretvezo strelskega tekmovanja del "lastnega" orožja odpeljali iz vojašnice. V drugem primeru so del orožja na skrivaj naložili na tovornjak JLA in to takrat, ko je Ramšak opravljal dežurno službo v vojašnici. Naložen tovornjak z orožjem je Ramšak odpeljal iz vojašnice pod pretvezo, da ga pelje v skladišče JLA na Drulovko. Med potjo pa je bilo orožje preloženo na tovornjak CZ, ki ga je vozil takratni načelnik Rudi Zadnik in odpeljano na tajne lokacije pod nadzorom TO. Škofjeloška TO je imela tajna skladišča orožja in streliva na osmih lokacijah v času pred agresijo JLA na Slovenijo. V sodelovanju z Leonom Tušarjem je večino prevozov orožja in streliva izvajal pripadnik TO Alojz Stržinar s kombiniranim vozilom podjetja Kroj in deloma Rudi Zadnik (načelnik občinske CZ), ki je orožje prevažal kar s kamionom CZ. Stržinar je imel na razpolago kar dve identični kombinirani vozili in to mu je pri konspiraciji prevozov orožja prišlo še kako prav. S tajnimi skladišči so upravljali pripadniki TO, zaupanja vredni, lojalni in pogumni fantje pod vodstvom kap. 1. r. Leona Tušarja, ki je bil v 35. ObmŠTO odgovoren za organizacijo tajnih skladišč. Kako visoka stopnja zaupanja je bila med temi pripadniki TO govori dejstvo, da se zabojev z orožjem ni odpiralo, pregledavalo in niti ne štelorožja ter podpisovalo dokumentov o predaji oz. prevzemu. Zaupanje med njimi je bilo nepredstavljivo.

Ena od lokacij tajnega skladišča je bila tudi na oddelku Milice Železniki (OM Železniki), kamor je bilo pripeljano orožje in pripadajoče strelivo OŠTO Jesenice. Med občani Železnikov so se razširile govornice, da se v objektu OM Železniki hrani večja količina orožja in streliva. Jože Rakovec je s to informacijo seznanil kolega Leona Tušarja. Glede na ugotovljena dejstva se je Tušar dogovoril z Rakovcem, da se orožje in strelivo v tajnosti pripelje v Dolenjo vas na njegov dom. To sta izvedla v tajnosti s pomočjo Alojza Stržinarja. Jože je lesene zaboje z orožjem in strelivom v garaži stanovanjske hiše tako zložil in založil, da jih člani družine Rakovec niti niso opazili in vedeli za njihov čas hranjenja. Tudi večkratni iznos iz garaže in potem sam prevoz je potekal v strogi tajnosti. Škofjeloško združenje veteranov vojne za Slovenijo je 24. decembra 2016 na hiši Jožeta Rakovca v Dolenji vasi, kjer je bilo v letih 1990 in 1991 tajno skladišče orožja in streliva TO, odkrilo spominsko ploščo in se mu tako simbolično oddolžilo za takratni pogum in domoljubje. Jože Rakovec je za prispevek in zasluge pri opravljanju nalog v projektu "manevrske strukture narodne zaščite" prejel "Znak MSNZ 1990" in bronasto medaljo MSNZ ministra za obrambo.⁵

Tajna skladišča orožja, streliva in intendantske opreme 35. ObmŠTO Škofja Loka v letih 1991 in 1992 v Selški dolini

V času od 6. julija do 12. julija 1991, ko je bil za varovanje mobiliziran 351. JodTO vojašnice Škofja Loka, sta bila poveljnik odreda poročnik Branko Lavtar in njegov namestnik kapetan Franc Pegam s strani poveljstva 35. ObmŠTO pozvana, da najdeta tajne lokacije za hranjene pehotne oborožitve, streliva za to oborožitev in intendantsko opremo na območju Selške doline.

Branko Lavtar se je v Selcih s kolegom Francetom Pohlevnom (Selca 160) dogovoril za hranjene peho-

tne oborožitve in streliva v njegovi stanovanjski hiši na koncu naselja Selnica v Selcih, v katero pa njegova družina še ni bila vseljena. France je takoj pristopil k pripravi prostora v kletnem delu stanovanjske hiše in pripravil vsa potrebna sredstva, da je bilo uskladiščeno orožje in strelivo založeno (s stroji, lesom) ter neopazno, če bi kdo stopil v prostor. Alojz Stržinar je s kombiniranim vozilom v zaprtem tovornem delu v nočnem času pripeljal oborožitev in strelivo v dveh dostavah. Pri prvi dostavi in uskladiščenju orožja in streliva je sodeloval tudi Branko Lavtar. Drugo dobavo sta Alojz in France uskladiščila sama. Pehotne oborožitve (tudi RMM M-57 in MM 60mm) in streliva je bilo za opremljanje enega JODTO. Tudi v tem primeru se zabojev z orožjem ni odpiralo in štelorožja ter podpisovalo dokumentov o predaji – prevzemu. Zaupanje med nami je bilo neizmerno. Za hranjenje oborožitve in streliva je vedela tudi Francetova žena Mira. V primeru potrebe je bil pripravljen tudi morebiten premik vsega orožja in streliva na drugo tajno lokacijo. France je imel na hrambi in varovanju strelivo do konca leta 1991 in oborožitev do spomladi leta 1992. France Pohleven je za svojo požrtvovalnost in prispevek pri obrambi osamosvojitve RS prejel "ZAHVALO" načelnika RŠTO, generalmajorja Janeza Slaparja.

Pehotno oborožitev in strelivo se je pri Francu Pegamu (Zabrekve 7) uskladiščilo v kletnem delu nedograjene in nevseljene stanovanjske hiše. Kletni prostor je bil brez odprtih na zunanjih stenah. Edina odprtina in hkrati dostop v klet je bil vhod pod stropicami, ki se ga je lahko založilo z raznim gradbenim materialom. Vse prevoze orožja in streliva je ponovno v nočnem času izvajal Alojz Stržinar s kombiniranim vozilom. Pregleda in seznama dostavljenega orožja in streliva se ni delalo. Pehotne oborožitve, streliva in RMM M-57 je bilo za opremljanje enega JODTO. Ta oborožitev v času osamosvojitvene vojne ni bila uporabljena. S strani 35. ObmŠTO Škofja Loka je bila jeseni leta 1991 izvzeta manjša količina orožja in streliva. Večino sredstev so v letu 1992 odpeljali nazaj v vojašnico v Škofjo Loko. Franc Pegam je za svojo požrtvovalnost in prispevek pri obrambi osamosvojitve RS prejel odlikovanje "Tajna skladišča 1990/1991".

Franc Pegam je v svoji vasi dobil dve lokaciji za hranjenje intendantske opreme, prvo pri bratu Janezu Pegamu (Zabrekve 4) in drugo pri sosedu Janku Pegamu (Zabrekve 5). V gospodarskih poslopih teh dveh kmetij se je hranilo razno intendantsko opremo za taborjenje (odeje, podloge, šotore, ročno orodje ...) in prehranske artikle (sladkor, suhe bojne obroke ...). Branko Lavtar se je v vasi Ševlje s sorodnikom Antonom Bernikom (Ševlje 26) dogovoril za hranjenje intendantske opreme. V gospodarskem poslopiju Antona Bernika se je uskladiščilo naslednjo intendantsko opremo: konjsko opremo za prenos materialnih sredstev, oborožitve in streliva (tovorna sedla), opreme za konje (povodci, odeje, pokrivala) in opreme za vzdrževanje konj (ščetke, strgalke ...). Prevoz navedene intendantske opreme na tajne lokacije v Zabrekve in Ševlje se je iz vojašnice Škofja Loka izvedel z vojaškimi tovornjaki pod vodstvom zastavnika Božidarja Ramška in to v dnevnem času. Pripadniki 351. JODTO so bili angažirani za natovarjanje in razkladanje navedene intendantske opreme ter varovanja v času prevoza. Po odločitvi poveljstva 35. ObmŠTO se je konjska oprema v drugi polovici leta 1991 razdelila med lastnike konj v Selški dolini. Intendantska oprema se je iz tajnih lokacij v Zabrekvah postopoma odvažala nazaj v vojašnico Škofja Loka, nekaj konec leta 1991 (hrana), večina intendantske opreme pa je bila odpeljana nazaj v vojašnico v naslednjem letu.

Vsi prevozi iz vojašnice na tajne lokacije v Selško dolino so se izvajali v času, ko je vojašnico varoval 351. JODTO.

Jože Rakovec, Franc Pegam, Franc Pohleven, Janez Pegam, Janko Pegam in Anton Bernik so bili zaupanja vredne osebe. Brez oklevanja so se odzvali, da v svoje stanovanjske hiše (garaže, kleti) in gospodarska poslopja vzamejo v hrambo orožje, strelivo in intendantsko opremo in to v času, ko je JLA izvajala agresijo in bila še stacionirana po vojašnicah v Sloveniji. Pokazali so veliko mero domoljubja, požrtvovalnosti in poguma za ubranitev naše največje vrednote – svobode in samostojnosti RS v letih 1990/1991. Zapis teh opisanih dogodkov je nastal na podlagi že objavljene literature ter izjav in zapisov udeležencev.

Pregled tajnih skladišč orožja, streliva in intendantske opreme 35. ObmŠTO Škofja Loka v Selski dolini v letih 1990/91:

Zap. št.	Ime in priimek	Naslov	Oborožitev, strelivo, intendantska oprema	Leto	Lokacija hranjenja
1.	Jože Rakovec	Dolenja vas 43	pehotna oborožitev in strelivo	1990/91	stanovanjska hiša
2.	Franc Pegam	Zabrekve 7	pehotna oborožitev in strelivo	1991/92	stanovanjska hiša
3.	Franc Pohleven	Selca 160	pehotna oborožitev in strelivo	1991/92	stanovanjska hiša
4.	Janez Pegam	Zabrekve 4	intendantska oprema	1991/92	gospodarski objekt
5.	Janko Pegam	Zabrekve 5	intendantska oprema	1991/92	gospodarski objekt
6.	Anton Bernik	Ševlje 26	intendantska oprema	1991	gospodarski objekt

Spominska plošča na hiši Jožeta Rakovca.
Foto: Tadeja Rakovec

Pri pripravi tega prispevka so nama pomagali naslednji sogovorniki: Rok Bešter, Stanislav Beroncelj, Andrej Jaklič, Stanislav Šolar in Leon Tušar.